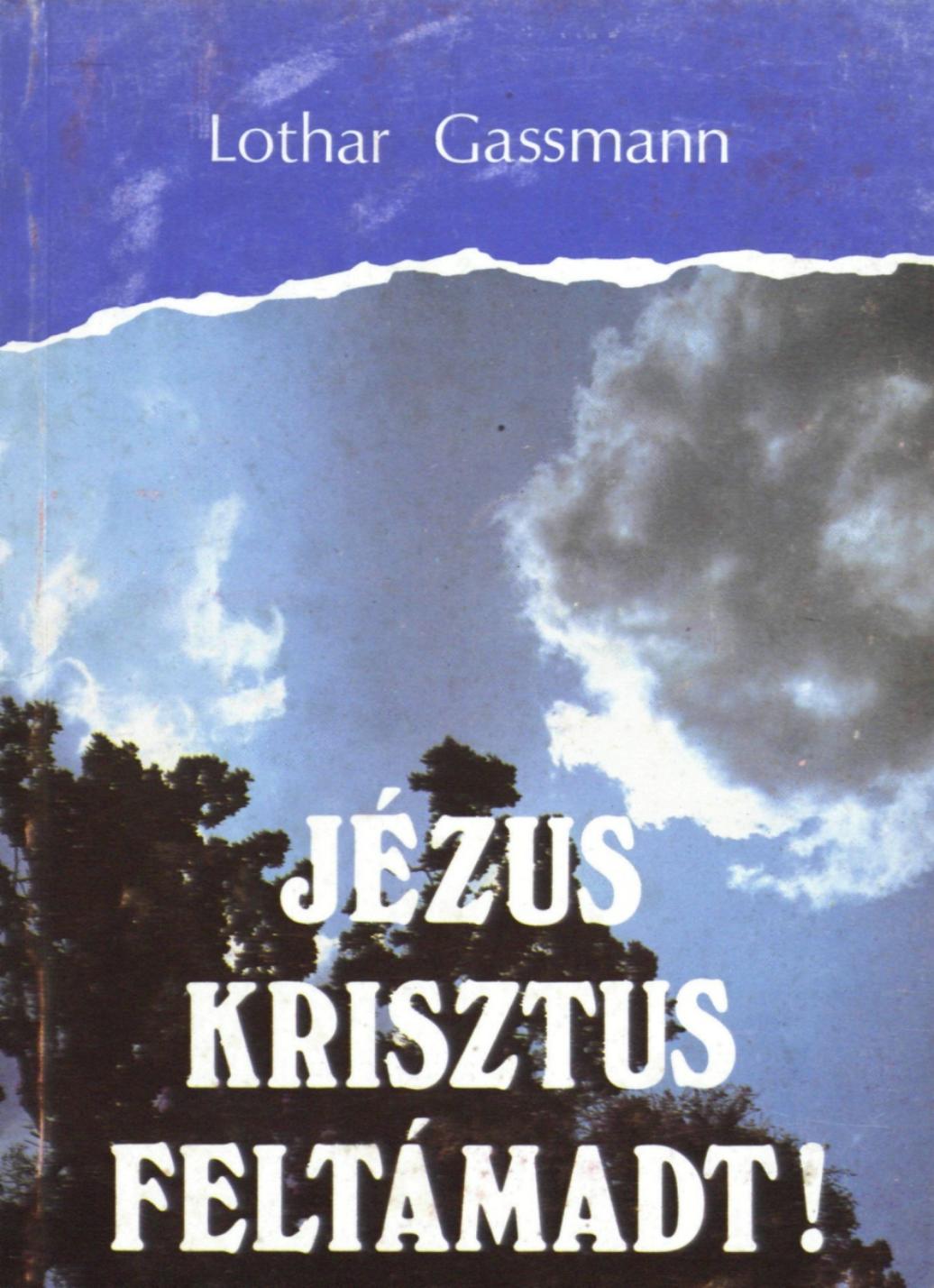

Lothar Gassmann

**JÉZUS
KRISZTUS
FELTÁMADT!**

**A PRIMO Kiadó és az Evangéliumi Kiadó közös kiadásban
megjelent könyvei 1990.**

1. Ch. Spurgeon: Isten ígéreteinek tárháza (áhitatos könyv)
2. E. Aebi: Rövid bevezetés a Bibliába
3. L. Palau: Járj a vízen, Péter!
4. B. Palmer: Gyógyíthatatlanul - mégis Isten dicsőségére
J. Scheresky: Diagnózis: Rák
5. "Az Úr csodásan működik..." - Izráel népe és a Messiás
6. Éjféli kiáltás - Izráel üdvtörténeti szerepe - üdvtörténeti táblázattal
7. W. Coleman: Jöjj, számoljuk meg a csillagokat - gyermek áhitatos könyv
8. P.St. John: A vadon titka
9. Mi a célod? 1-2 - történetek gyermekeknek (1) és ifjúságnak (2)
10. W. Busch: ...és ISTEN!? ...hogyan nézheti...?
11. G. Bergmann: Jézus Krisztus - vagy Buddha, Mohamed?
12. W. Nee: Bizonyágtételei
(W. Nee hat könyve egy kötetben)
13. Lukátsi Vilma: Az én juhaim (háttér elbeszélés a bibliai időkben)
14. Lukátsi Vilma: Élő kövek (dr. Kiss Ferenc orvosprofesszor élete)
15. A. Schulte: Akire a világ vár
16. A. Schulte: Vajon érdemes élni?
17. H. Wilts: Bibliai családok
18. F. Binde: Éljen a szabadság! - de mi az igazi szabadság?
19. Útmutató zarándokoknak - heti áhitatos könyv
20. R. Josuran: A spiritizmus fertőjében
Ch. Gratana: Rudolf Steinertől Jézus Krisztusig
21. K. Roy: Isten nélkül a világban
22. K. Roy: Napországban - Három barát
23. Ph. Keller: 23. zsoltár
24. F. Tatford: Dániel könyve
Ch. Knapp: Júda és Izráel királyai
25. W. Mac Donald: Igazi tanítványság
26. Eichhorn: Isten műhelyében
27. A. Kammer: Miként lehet az enyém?
28. Krisztus áldozatának tökéletessége
29. F. Binde: Szent egyszerűség
30. J. Bunyan: A zarándok útja - Bővülőkdő kegyelem
31. E.H. Broadbent: Zarándok gyülekezet
32. Utikalauz halálból az életre

Lothar Gassmann

**JÉZUS
KRISZTUS
FELTÁMADT!**

primo

* * *

EVANGÉLIUMI KIADÓ

**A mű eredeti címe és kiadója: Ist Jesus auferstanden? -
Schriftenmissions-Verlag, Neukirchen-Vluyn**

ISBN 963 7838 62 7

Felelős kiadó: PRIMO KIADÓ - Oláh Leventéné

Megjelent a PRIMO KIADÓ gondozásában

1121 Budapest, XII. János Zsigmond u. 9.

Felelős szerkesztő: Vohmann Péter

Eredeti tulajdonos: Evangéliumi Kiadó - Stuttgart

A magyarországi jogok megszerzésében közreműködött az

Evangéliumi Kiadó

Budapesti képvisellete, 1066 Ó utca 16.

Tartalomjegyzék

A. Kikapcsolni az értelmet - köszönöm nem!	5
B. Kereszt nélkül nincs feltámadás - feltámadás nélkül nincs reménység	6
C. Kritikai kérdések és ellenvetések	9
1. „Csak azt hiszem el, amit látok”	9
2. „Jézus feltámadása mítosz”	15
3. „Jézus csupán tetszhalott volt”	19
4. „A tanítványok ellopták Jézus testét”	21
5. „A tanítványok mlndezt csak beképzelték maguknak”	25
6. „Miért csak a követőinek jelent meg Jézus?”	28
7. „Miért nem ismerték fel azonnal a feltámadt Jézust?”	29
8. „Olyan sok ellentmondás található a feltámadásról szóló beszámolókbán”	31
9. „Hiszek a lélek halhatatlanságában”	35
D. Jézus Krisztus feltámadt!	36

A. KIKAPCSOLNI AZ ÉRTELMET - KÖSZÖNÖM, NEM!

„*Halleluja! Feltámadt! Az Úr valóban feltámadt!*” - El tudjuk-e képzelni azt az örömet, amely az első tanítványok ajkáról felszendült? - És majd kétezer év óta ez az örömkialtás nem halt el. Keresztyének nemzedékel ismétlik, éneklük, ujjongják. Keresztyének nemzedékel tapasztalták meg, hogy ez igaz: Jézus Krisztus él. Ő Isten Fia. Ő a halál legyőzője és az új élet megalapítója: „Halál, hol a te diadalod? Halál, hol a te fullánkod?... Hála az Istennek, aki a diadalt adja nekünk a mi Urunk Jézus Krisztus által!” (1Kor 15,55-57).

Ennek ellenére megmaradtak a kétségek: „Lehetséges, hogy a halott újra életre támadjon?” Ez a kétely jogos és megengedett. Már az első tanítványok is kételkedtek: „Amikor meglátták Őt, leborultak előtte, némelyek pedig kételkedtek” (Mt 28,17). Ők is szabadon kinyilváníthatták kételyüket, mert Isten nem tiltotta meg nekik, hogy gondolkodjanak. Kikapcsolni az értelmet - köszönöm, nem! Egyet azonban már most meg kell mondanunk: Jézus feltámadását gondolkodás útján sem bizonyítani, sem tagadni nem lehet. Belső bizonyosságra nem gondolkodás útján jutunk el, hanem csak úgy, hogy az Úr Jézusra hagyatkozunk. Azaz: ha teljesen rábizzuk magunkat Jézus Krisztusra.

Ki kell tehát iktatnunk az értelmünket? Nem! *A hit nem vakrepülés*, hanem szilárd alapja van mindabban, amit a Biblia Istenről nekünk elmond. Nem lebeg légüres térben, ahogy egyesek vélik. János evangélista nyomatékosan hangsúlyozza:

„Sok más jelt is tett Jézus a tanítványok szeme láttára, amelyek nincsenek megírva ebben a könyvben. Ezek pedig azért írat-
tak meg, hogy higgyétek (azaz tökéletesen bízzatok abban):
Jézus Krisztus, az Isten Fia, és e hitben életetek legyen az Ő ne-
vében” (Jn 20,30-31)

A Biblia nem szolgáltat bizonyítékokat, de világosan beszél
arról, hogy Jézus Krisztus valóban feltámadt, és ezt a tanúk se-
rege hitelt érdemlően bizonyítja.

B. KERESZT NÉLKÜL NINCS FELTÁMADÁS - FELTÁMADÁS NÉLKÜL NINCS REMÉNYSÉG

Mint ahogyan a jogi eljárásnál szokás, úgy vizsgáljuk meg az utalásokat, és nézzük meg a feltámadással kapcsolatos kritikai kérdéseket. Előzőleg azonban valamit világosan ki kell jelentenünk: *Jézus Krisztus feltámadása nem elszigetelt esemény.* Csakis az emberiség üdvtörténeti összefüggésében vizsgálhatjuk, mégpedig a teljes üdvtörténetbe illesztve, ahogyan arról a Biblia Mózes 1. könyvétől a Jelenések könyvéig beszél.

Isten az embert egész történetében végigkíséri. Isten irányítja a történelmet, ugyanakkor szabad döntési lehetőséget is enged az embernek: dönthet Isten ellen vagy Isten mellett. Az ember kezdettől fogva Isten ellen döntött, mivel ő maga olyan

akart lenni, mint Isten. A maga ura akart lenni. Az embernek ezt az Istennel szembeni ellenséges magatartását nevezi a Biblia „bűnnek” (a „bűn” szó jelentését tekintve rokon értelmű az „elkülönül, elszakad” szavakkal). Mély és széles szakadék támadt Isten és az ember között. Istentől elszakadva az ember egyre többet vétkezik, ezáltal egyre jobban eltávolodik Istentől. Az Istentől elszakadt ember pedig a legnyomorultabb és legszánandóbb lény az ég alatt. Istentől elszakadva az ember élő halott, aki mindörökké elveszett. Kierkegaard és Heidegger filozófusok úgy jellemzik az Istent nem ismerő, vagy Istent ismerni nem akaró ember létét, mint „halálos betegséget” vagy „halálra vezető létezését.”

Hogyan lehetséges ezt a „betegséget”, ezt a bűnre, halálra és pusztulásra rendelt, bukott állapotot, ezt a „nihilt” (Heidegger) legyőzni? Az ember részéről ez nem megy, hiszen az ember nem tud tartós közösséget létesíteni még embertársaival sem. - Tehát Isten részéről!

És Isten valóban áthidalta a szakadékot, amely minket tőle elválaszt. Elküldte erre a világra Fiát, Jézus Krisztust. Ő eljött közénk és hozzánk. Bűnünk azonban olyan nagy, hogy a puszta kéznyújtás a kiengesztelődéshez nem volt elég. Az igazságos büntetés a halálunk lenne, Isten azonban az Ő szeretetében nem akarja halálunkat. Páratlan, megrendítő, ugyanakkor csodálatos utat választ: a Fia haljon meg helyettünk. A Golgota *keresztjén*, ahol nekünk kellene függnünk, Jézus Krisztus függ helyettünk. Az Ő halála, a mi halálunk. A kereszten megy végbe Isten *kiengesztelődése* a tőle elszakadt emberiséggel.

Immár mindannyiunknak megvan a lehetőségünk, hogy ezt a klengesztelődést a magunk számára igénybe vegyük. Istent továbbra is el lehet utasítani, s ezáltal továbbra is távol maradunk tőle, s akkor élő halottak maradunk. El lehet azonban fogadni Isten ajándékát, és ezáltal a halálból megelevenített élők leszünk. Íme, ez a hit titka. „Mert Krisztus is szenvedett egyszer a bűnökért, az igaz a nem igazakért, hogy elvezessen minket Istenhez” (1Pt 3,18).

Íme, ez a kereszt jelentősége. De mi történik a *feltámadás* által? A feltámadás által lép érvénybe az, amit Jézus Krisztus értünk a kereszten tett. Isten *hitelesíti* Jézus Krisztust, mint aki legyőzte a bűnt, a halált és a Sátánt azáltal, hogy feltámasztja Őt a halálból, és mindörökre kiragadja a halál hatalmából.

Buddha meghalt, Mohamed is meghalt, Mózes is meghalt. Sőt, Lázár és a többiek, akiket Jézus Krisztus feltámasztott a halálból, később ismét meghaltak. Az Úr Jézus azonban él mindörökké. Az Ő feltámadása egyetlenszerű, és üdvhozó a további történelem számára. „Ha pedig Krisztus nem támadt fel, semmit sem ér a ti hitetek, még bűneitekben vagytok. Ámde Krisztus feltámadt a halottak közül, mint az elhunytak zsongéje” (1Kor 15,17.20). Egyedül az a tény, hogy az Úr Jézus él, jogosít fel minket a *reménységre*, hogy örökké élünk, és egyszer majd egészen Istennél leszünk. Ezért:

A feltámadás kereszt nélkül tartalmatlan.

A kereszt feltámadás nélkül erőtlen.

A reménység feltámadás nélkül értelmetlen.

Most pedig foglalkozzunk a feltámadással kapcsolatos kritikai kérdésekkel és ellenvetésekkel.

C. KRITIKAI KÉRDÉSEK ÉS ELLENVETÉSEK

1. „Csak azt hiszem el, amit látok”

„Még sohasem láttam senkit, aki a halálból feltámadt volna. Különbösen is: Istent sem láttam még sohasem. Amit pedig nem láttam, az nem létezik.”

Ismered kedves olvasóm ezeket a mondatokat? Jellemzőek a „felvilágosult, modern emberre”, aki csak azt ismeri el valóságosnak, amit látni, mérni, számlálni tud. Te is így vélekedsz?

Hadd mondjak el egy történetet: a „*nagykorú tyúk*” történetét.

Volt egyszer egy csirke. Egy baromfiudvarban lakott. A baromfiudvart kert vette körül, a kertet pedig kerítés. A csirke még nagyon kicsi volt, és nem tudott felkapaszkodni a létrára. Így csak a kerítésig látott. Meg volt győződve, hogy a világ csak a kerítésig terjed.

Egy napon a csirke születésnapját ünnepelte. Fontos nap volt ez, mert ezen a napon lett nagykorú. A tyúkanyó odatipegett hozzá, és azt mondta neki: „Gyermekem, most már nagykorú tyúk lettél. Meg kell tudnod egy titkot: a világ nemcsak a kert kerítéséig terjed. Mász fel csak velem a létrára, és lásd meg: a világ azon is túl terjed, egészen az erdőig.”

„Beszűkült látóhatár” - mondod. Nem úgy gondolkodik-e sok ember mint ezek a tyúkok? A világ számukra csak a kert kerí-

téséig, vagy a következő hegyláncig, vagy talán még a csillagos égig is terjed. De azon túl? „Isten...? Nem látom, tehát nincs!”

Kedves olvasóm, talán te is így gondolkodsz?

Akkor hadd kérdezzem: *Hiszed-e, hogy az ember eljutott a holdra?* Hiszen nem voltál ott, és nem láttad saját szemeddel. Mégis feltételezem, hogy ennek ellenére elhiszed, hiszen hírt adott róla az újság, és a televízió is bemutatta. Pedig akár nagyarányú szélhámosság is lehet az egész. Azok a holdbéli felvételek, amelyeket „bizonyítéknak” tekintesz, talán trükkfelvételek is lehettek, mint a tudományos-fantasztikus filmekben. Miért hiszel benne ennek ellenére?

A válasz: mert megvan benned a bizalom. Mert sok ember van, aki tanúságot tesz a holdraszállásról. Mert hitelt adsz a tanúknak és a tudósítóknak. És most hadd tegyek egy nagy ugrást! *Ha te hiszel a holdraszállás tanúinak, miért nem hiszel Jézus Krisztus feltámadása tanúinak?* Jézus Krisztus feltámadása a halottaiból, a világtörténelem tanúbizonyosságokkal legalaposabban alátámasztott események közé tartozik. Hallgasd csak, miről számol be Pál apostol: „Eszetekbe juttatom testvéreim az evangéliumot..., hogy tudniillik Krisztus meghalt a mi bűneinkért az Írások szerint. Eltemették, és - ugyancsak az Írások szerint - feltámadt a harmadik napon, és megjelent Kéfásnak, majd a tizenkettőnek. Azután megjelent több, mint ötszáz testvérnek egyszerre, akik közül a legtöbben még mindig élnek, néhányan azonban elhunytak. Azután megjelent Jakabnak, majd valamennyi apostolnak. Legutoljára pedig mint egy torzszülöttnek, megjelent nekem is” (1Kor 15,1.3-8). Ezzel nyilván nincs bizonyítva Jézus Krisztus feltámadása. A

bizalom biztos alapja azonban megtalálható itt, amelyre építhetsz. Figyeljük csak meg, mit mond Pál: „akik közül a legtöbben még mindig élnek”! Amikor a feltámadásról szóló híradások leírtak, akkor még bárkinek módjában állt megkeresni és kikérdezni ezeket a szemtanúkat! Néhány száz férfit, és itt meg nem nevezett számú asszonyt, akik mind látták a Feltámadottat! Ez a bizalom hatalmas alapja!

Mindezekhez járul azonban egy sokkal jelentősebb „Tanú”: mindezen emberi tanúságtétel nem lenne kielégítő, *ha maga Isten nem ismerte volna el Jézus Krisztust mint az Ő Fiát*. Az emberi híradások és jelentések mindennek ellenére lehetnek tévesek. Mindig marad egy bizonytalansági tényező. Azáltal azonban, hogy Isten maga támasztotta fel Jézus Krisztust a halálból, és tesz bizonytságot róla, a Szentírás tanúságtétele összehasonlíthatatlanul nagyobb tekintélyt nyer, mint valamennyi emberkészítette újság- és tv-híradás. „Elfogadjuk ugyan az emberek bizonyágtételét, de az Isten bizonyágtétele nagyobb; mert az Isten bizonyágtétele az, amellyel Fiáról tesz bizonytságot. És aki hisz Isten Fiában, abban megvan ez a bizonyágtétel. Aki nem hisz az Istennek, az hazuggá teszi Őt, mert nem hisz abban a bizonyágtételben, amellyel Isten bizonytságot tesz Fiáról. Ez a bizonyágtétel pedig az, hogy Isten örök életet adott nekünk, és ez az élet az Ő Fiában van. Akié a Fiú, azé az élet, aki-ben nincs meg Isten Fia, az élet sincs meg abban” (1Jn 5,9-12). Most valamit egyértelműen ki kell jelentenünk: *„Hitben járunk, nem látásban”* (2Kor 5,7). „Boldogok, akik nem látnak és hisznek” (Jn 20,29). Ezt maga a feltámadott Úr Jézus mondta tanítványainak már akkor, amikor még láthatóan velük volt. A hit

éppenséggel valami egészen más, mint a látás. „A hit pedig a remélt dolgokban való bizalom, és a nem (!) látott dolgokról való meggyőződés” (Zsid 11,1). A látás azonban mindig azt is tartalmazza: valami rendelkezésünkre áll, valami a kezünkben van, tárgyszerűen. (Így például a Magdalai Mária, amikor meglátta a feltámadott Jézust és felismerte Őt, meg akarta érinteni és ragadni Őt - Jn 20,17.) Ezt ne akarjuk, mert nem is tehetjük. Sem Istent, sem az Úr Jézust nem birtokolhatjuk, Isten akar minket birtokba venni. Felhív bennünket, hogy egész létezésünkkel, egész lényünkkel legyünk az Ővéi. Adjuk át neki magunkat, mert Ő önmagát odaadta értünk. Azt azonban nem várhatjuk el, hogy a kezünkbe adja magát.

Isten transzcendens (érzékfölötti). Felülhaladja gondolkodási és felismerési horizontunkat. Sem értelmünkkel, sem érzelmeinkkel nem tudjuk Őt felfogni. *Jézus Krisztusban azonban belép az immanenciába* (a látható és megtapasztalható valóság), anélkül, hogy Ő ebben feloldódnék. Kijelenti magát, de nem adja magát rendelkezésünkre. Egészen emberré lesz, ennek ellenére egészen Isten marad. Ezt gondolkodásunkkal fel nem foghatjuk, ennek ellenére valóság. Végső soron, ha Istenről beszélünk, csak paradoxonban fejezhetjük ki magunkat. Érdeemes erről elgondolkoznunk.

Hogyan is állunk tehát a feltámadással? A feltámadást nem lehet megérteni, mint ahogy Istent sem. Ha a feltámadást önmagában akarnánk bizonyítani, akkor Istent is kutatásunk „tárgyává” kellene tennünk. Ez pedig lehetetlen. Isten a történelem Ura (alánya), nem pedig tárgya (objektuma). Mivel azonban a feltámadásnak azt megelőző és azt követő eseménysorozata

van térben és időben, ezért megragadhatjuk a feltámadás „történelmi keretét”. Ez tehát azt jelenti: *magát a feltámadást nem ismerhetjük meg* (a Biblia sehol sem írja le az Úr Jézus feltámadásának folyamatát!) *De történelmileg kimutathatjuk a feltámadással kapcsolatos kereteseményeket*: az üres sírt; azok tanúságtételeit, akik látták a Feltámadottat; azt a nagy változást, amely a tanítványokban végbement, miután találkoztak a Feltámadottal. Ezek a keretesemények olyasfélék, mint a világító bóják, amelyek jelzik, hogy köztük vízi út húzódik. Így a történelmileg is megragadható kereteseményekből visszakövetkeztethetünk a központi eseményre: arra, hogy Jézus Krisztus feltámadása valóban végbement.

Magát a feltámadást tehát sem tagadni, sem bizonyítani nem lehet; a keretesemények azonban igen jól bizonyíthatók. Néhány következő fejezetben ezeket vesszük vizsgálat alá.

E fejezet végén azonban feltétlenül meg kell még valamit említenünk: *ma már nincs olyan természettudós, aki vitathatná, hogy csodák lehetségesek*. A múlt században még hittek az önmagában zárt természettudományos világképben. Hittek a pontosan kiszámítható törvényekben és az előre kijelenthető természeti folyamatokban. „A természet nem tesz ugrásokat” - mondták. A természetben minden pontosan meghatározott módon folyik le (determinizmus). Azt hitték, hogy boldogulhatnak „Isten munkahipotézise” nélkül is, sőt azt, hogy Őt teljesen ki kell iktatni, hiszen „minden kiszámítható”.

A 20. század elejétől azonban ez a világkép alapvetően megrendült. Az einsteini relativitáselmélet messzemenően kérdésessé tette azt az állítást, hogy minden folyamat előre pontos-

san kiszámítható. Az a felfedezés, hogy a tömeg ekvivalens (egyenértékű) az energiával, a materializmustól való eltávolodáshoz vezetett (materializmus = az a tan, amely szerint csak az anyagi és látható világ a valóságos). A Max Planckkal kezdődő kvantumfizika végül arra az eredményre jutott, hogy „a természet tesz ugrásokat” („kvantumugrások”). A folyamatok (kivált az atomi mikrokoszmikus területen) nem számíthatók ki egyértelműen. Így pl. csak *valószínűsítő megállapításokat* tehetünk arról, hogy mikor bomlik fel egy atommag, és mikor alakul át az anyag. Ez a bizonytalanság áttérjed a makrokoszmikus, a látható területre is (pl. kristályképződés). Az élő organizmusokat különben sem lehetett soha egy szigorúan meghatározott világképbe beleerőltetni. Ha ezt mégis megtették (kísérletileg), odalett az élet.

A végső döntés: nem létezik önmagában zárt, természettudományos világkép. Állandóan számítanunk kell az előre nem láthatóra. Ez azt is jelenti: számolnunk kell csodákkal, Istennel, feltámadással és túlvilággal. Ez nem jelenti azt, hogy mindez bizonyítható. De azt sem állíthatja többé senki, hogy megcáfolható, ahogyan a 19. század egyes természettudósai mondták. Ha ennek ellenére egy természettudós ma azt állítja: „Bebizonyítottam nektek, hogy nincs Isten és nincs feltámadás”, akkor ő nem a legújabb tudományos álláspontra támaszkodik, - vagy pedig ragaszkodik egy materialista-ateista világnézethez, amelynek semmi értelmes, tudományos alapja nincs.

2. „Jézus feltámadása mítosz”

A nép száján a „mítosz” nagyon gyorsan azonosul a „mesével”, a „szabadon kitalált történettel”. Valójában azonban igen tekintélyes különbségek vannak köztük. Az újszövetségi feltámadástörténeteknek sem alakilag, sem tartalmilag nincs semmi közük a mesékhez és hasonló dolgokhoz. Viszont találunk bennük részben olyan nyelvi és gondolati képeket, amelyek a mítoszokra emlékeztetnek.

Mi is a „mítosz” tulajdonképpen?

Mítoszok akkor keletkeztek, amikor még nem létezett a világnak értelemmel, tudományosan végzett vizsgálata. Tehát igen korai időkből származnak. Akkoriban, amit nem érthettek meg, megkísérelték szimbólumokban és Istenmondákban kifejezni. A mítoszok egy - bár nem történelmi -, de mégis valóságos (részben túlvilági) lét jelképes kifejezése. Tehát nem tisztán fantázia szüleményel, hanem benyomásokhoz és tapasztalatokhoz kapcsolódnak. Így az évszakok vagy a csillagos ég lenyűgöző benyomása nyomán keletkeztek a természeti és asztrális mítoszok. Minden jelenséget valamilyen Istennel hoztak kapcsolatba. Megsejtettek valamit abból a hatalomból, amely a vallásos tapasztalatok és a természeti jelenségek mögött áll, de nem ismerték azt valóságosan.

Elmondhatjuk:

a) A mítoszok történelmileg meg nem magyarázható vagy történelem fölötti események vagy megfoghatatlan természeti jelenségek emberi magyarázatára tett kísérletek.

b) A mítoszok (kivált a termékenység mítoszok) újra meg újra megismétlődő események (pl. az évszakok változásainak) ábrázolása.

c) A mítoszok mindezeket a történeteket jelképes, gyakran istent formáló nyelven fejezik ki (a személytelen megszemélyesítése).

A teológus Rudolf Bultman azt állítja, hogy a Biblia is mítikus forrásokból táplálkozik. Kivált az angyalokkal és démonokkal kapcsolatos elképzeléseket, a csodás történeteket, az utolsó időkre vonatkozó várakozásokat, de a „Krisztus halála által történt helyettes elégtételt” is, és a feltámadásról szóló tanúbizonyosságtételeket is „mitologikusnak” mondja. Krisztus történetének elbeszélésében (különösen a Fil 2,5-11-ben) felismerni véli az ősemberről szóló iráni-gnosztikus megváltómítosz motívumait. (Ez a mítosz arról szól, hogy egy isteni lény leszáll a mennyből, hogy megváltsa az emberiséget.) Bultman következtetése: a Biblia minden olyan részletét, amely az őskereszténységet körülvevő világ mítikus elképzeléseire emlékeztet, mitológizálni kell. Ezeknek nem szabad történelmi jelentőséget tulajdonítani. Ezt írja pl. az „Újszövetség és mitológia” c. művében: „A húsvéti esemény, mint Krisztus feltámadása, nem történelmi esemény.”

Lehet-e a Szentírást, kivált Jézus Krisztus keresztjét és feltámadását összefüggésbe hozni a mítoszokkal? A válasz: Nem!!

a) A mítoszok az igazságot, a háttért *kereső* vallásos ember törekvésének kifejezői. - Ezzel szemben a Szentírás a *kijelentett* igazságot közli velünk: Jézus Krisztus mondja: „Én vagyok az út, az (Igazság) és az élet. Senki nem mehet az Atyához, csak

énáltalam" (Jn 14,6). A kérdés csupán az, hogyan lehet emberi szavakba foglalni az Istentől jövő kijelentéstörténetét. Az emberi nyelv tökéletlen eszköz. De hogyan szólalhat meg a tökéletes Isten egy tökéletlen eszköz útján? A Biblia szerzői nem tehetek mást, mint a Szent Szellem vezetésével emberi szavakkal és képekkel fejezték ki az isteni kijelentést. Csak így vált és válik az érthetővé. Ezek a képek *alakilag* hasonlíthatnak a mítoszok képeire, *tartalmilag* azonban gyökeresen különböznek azoktól. A mítosz a *kérdő* és töprengő *embert*, a Biblia a *válaszó Isten* mutatja be.

b) Ezért a Biblia tudósításai - még ha mutatnak is részben alaki hasonlatosságot a mitikus elbeszélésekkel - *történelmi valóságok*. Isten ugyanis válaszol a világtörténelemben. Nem elképzelt isteni lény, aki valamikor egyszer leszállt a mennyből, hanem valóságosan és egészen emberré lett Flában, Jézus Krisztusban, amikor eljött az Idők teljessége. A mitikus elbeszélésekkel szemben a Biblia tele van a konkrét személyi, időbeni és helységadatokkal.

c) A mítosz úgy tekint a Megváltóra, mint minden történelmen túli *általános* igazság szimbólumát. - A Bibliában viszont Jézus Krisztusról, a megfeszített, feltámadt és eljövendő Úrról szóló híradásról van szó. Isten, aki Jézusban egészen emberré lett, *konkrét módon* megtapasztalhatóvá lett a tanítványok számára (és ma is megtapasztalható a tanúságtételek alapján).

d) Jézus Krisztus halála és feltámadása gyökeresen áttöri a keletkezés és az elmúlás körforgását, amely a mitikus gondolatmenetekben uralkodik. A halál egyszer s mindenkorra le van győzve. Aki hisz, az örök életet nyer Istennél. Isten munkálkodá-

sát nem ugyanannak a végtelen *ismétlése* jellemzi, hanem az új teremtés *egyetlenszerűsége*.

e) Ismétlem: a mítoszok olyan vallásosság kifejezői, amely az ember kereséséből fakad, de végül is megragad az emberi eszmékben. - Ezzel szemben a Biblia üzenete felülhalad minden emberi képzelőerőt. Benne olyan valóság tör be a világba, amilyenek az ember önmagától soha sincs birtokában. „Amit szem nem látott, fül nem hallott...” (Ézs 64,3; 1Kor 2,9). A következmény: Sokan nem tudják elhinni. „A keresztről szóló beszéd boldonság azoknak, akik elvesznek” (1Kor 1,18). Először még maguk a tanítványok sem voltak képesek megérteni, hogy Jézusnak szenvednie kell, meg kell halnia és fel kell támadnia ezért a világért (Lk 18,34). Még amikor meglátták a Feltámadottat, először akkor is vakok voltak, és nem tudták felfogni a történet új szerűségét.

f) A keresztről és a feltámadásról szóló üzenet ezért *gyökeresen más*, mint bármely, ami addig történt, és sokaknak botránkozás (1Kor 1). Éppen ezért a tanítványok is csak azért tudtak hinni benne, mert a Feltámadott valóságosan, történetileg és testileg megjelent nekik.

g) Jézus Krisztus, akit Isten igazolt, és aki valóban él (minden más „vallásalapítóval” szemben), átfogó és abszolút Igényét jelent ki minden emberre. Ezért a *pogány környezet* már az apostolok idejében sem tűrhette a keresztyénséget. Az a nagy nyíltság, amely egyébként megvolt bennük minden új vallással szemben, nem volt összeegyeztethető Jézus Krisztus abszolút Igényével (Jn 14,6). Az, hogy a keresztyéneket üldözni kezdték, hiteles bizonyították arra, hogy ők valami gyökeresen mást hoz-

tak, mint a megtűrt mitoszvallások, halottünnepségek és misztériumkultuszok.

3. „Jézus csupán tetszalott volt”

Olykor elhangzik az az állítás, hogy Jézus a kímerültségtől és vérvesztéstől elájult ugyan, de nem volt halott. A sírkamra hűvösében ismét magához tért, és azután találkozott híveivel. Ez ellen szól:

a) Jézus halála az egész Újszövetségben a *legjobban tanúsított* esemény. Igehelyek idézése szükségtelen.

b) Jézus már keresztre feszítettése előtt olyan *gyöngé* volt, hogy másvalakinek kellett vinnie a keresztjét (Lk 23,26 kk.).

c) A kereszten kitört Jézusból a *halálkiáltás* (Mk 15,37). Amit abban a helyzetben aligha tudott volna színlelni.

d) „Az egyik katona lándzsájával átszúrta az oldalát, amelyből azonnal vér és víz jött ki” (Jn 19,34). Ez orvosilag egyértelmű jele annak, hogy Jézus halott volt (a vér elváltozása).

e) A *katonák*, akik nyilván már számos keresztfeszítésben vettek részt, annyira meg voltak győződve Jézus haláláról, hogy nem törték el lábszárcsontjait (amit egyébként megtettek, hogy a halált sletessék és a halál kínjait megrövidítsék) (Jn 19,33).

f) Az evangélisták beszámolnak róla, hogy a keresztre feszítés *estéjén* Arimátliai József elment Pilátushoz, és elkérte tőle Jézus holttestét, és csak ezután vették le Jézust a keresztről (Mk 15,42 kk.). Ez arra utal, hogy Jézus a halálkiáltása után még egy

Ideig, talán órákon át is a kereszten függöt, s ezért nyilván halottnak kellett lennie (még ha halálkiáltása színielt is lett volna).

g) Ha Jézus a régi, meggyötört, és a vérvesztesség által legyöngült testében jött volna elő a sírjából (hogyan tudta volna a nehéz, lepecsételt sziklatömböt elmozdítani?), akkor nyilván senki nem ismerte volna el mint a halál legyőzőjét és az *élet fedelmét*.

h) A feltámadt Úr Jézusnak tehát *új, megváltozott testi mivolttal* kellett bírnia (vö. 1Kor 15,35; 2Kor 5,1 kk.). Erről többször is szó esik megjelenésekor. Áthatol a falakon, megjelenik, azután eltűnik a megrettent tanítványok szeme látára. Ez a test a mi képzelőerőnk dimenzióival nem fogható fel. Valami egészen új kezdődött itt el, olyasvalami, amire Pál dadogó emberi szavakkal csak utalni tud: „Elvettetik romlandóságban, feltámasztatik romolhatatlanságban; elvettetik gyalázatban, feltámasztatik dicsőségben; elvettetik erőtlenségben, feltámasztatik erőben. Elvettetik érzéki (pszichikus) test, feltámasztatik szellemi erőben. Ha van érzéki test, van szellemi test is” (1Kor 15,42-44).

Ez ellentmond az iszlám állításának, amely szerint *másvalakit feszítettek meg Jézus helyett*, és Jézus változatlanul, mint azelőtt, találkozott tanítványaival. A már fesorolt érvek mellett a következő további érvek szólnak e nézet ellen:

i) Mind a római hatóságok, mind a zsidók, mind a tanítványok, valamint a kereszt alatt álló asszonyok (köztük Jézus anyja is) ismerték Jézust, és *tudták*, hogy Ő az, aki a kereszten függ.

j) Aligha képzelhető el, hogy találhattak volna egy *hasonmást*, aki annyira hasonlított volna Jézushoz, hogy senki nem

vette volna észre a csalást, és hajlandó lett volna elvállalni Jézus helyett a gyötrelmes keresztfeszítést.

k) Jézus esetleges *ikertestvéréről* sehol nem találunk említést. Jézus személyének és születésének páratlan volta kizárja, hogy ikertestvére lehetett volna. A tanítványok ismerték Jézus családját, és tudtak volna ikertestvéréről, ha létezett volna ilyen. Nem dőltek volna be ilyen csalásnak.

l) Kizárólag az élő, *feltámadt Krisztus*, új, elváltozott testi mlváltával ébreszthette újra a tanítványok hitét (lásd a következő fejezetet).

4. „A tanítványok ellopták Jézus testét”

Itt arról a kérdésről van szó, miért volt *üres Jézus Krisztus sírja*. Azt, hogy a sír üres volt - tekintettel a történetileg megálapítható jelekre - nehezen lehet vitatni. Ugyanis:

a) Még Jézus *ellenségei* sem vitatták ezt. Kényszerítve érezték magukat, hogy elindítsanak egy hazugságot, hogy azal magyarázzák a sír üres voltát, és hogy agyonhallgassák Jézus feltámadását (Mt 28,11-15; vö. ezzel a rabbinisztikus irodalmat mind a mai napig). Lásd a következőkben az f. pont alatt is.

b) Az evangéliumok szerint az első tanúk, *akik az üres sírt látták, asszonyok* voltak (Mk 16,1 kk. stb.). Abban a korban azonban az asszonyok nem tanúskodhattak a bíróság előtt. Kijelentéseiket értéktelennek tekintették. S hogy az evangéliumok mégis asszonyokat neveztek meg első tanúként, az

bizonyítja az üres sír felfedezéséről szóló híradások igaz voltát.

c) A *tanítványok* számára az üres sírnak először nem volt bizonyító értéke a feltámadásra nézve. Az asszonyok közlésére támadt első reakciójuk hitetlenkedés és spekuláció volt. Nem tudták maguknak megmagyarázni az üres sírt. Csak később, Jézus Krisztus megjelenése láttán lett számukra jelentős. Mindezt ama feltételezés ellen szól, hogy kitalálták a sír ürességét, hogy így bizonyítsák a feltámadást. Pontosan fordított a helyzet: a feltámadás valósága győzte meg őket arról, hogy miért volt üres a sír.

d) Végül gondoljunk csak meg: a tanítványok állítása, hogy Jézus Krisztus feltámadott, *egy napig sem* tarthatta volna magát Jeruzsálemben, ha a sír nem lett volna valóban üres. Mindenki mondhatta volna: Nézzétek, hiszen még mindig ott fekszik! - Már pedig a sírban nem volt található semmilyen holttest.

És ezzel szertefoszlik az az ellenvetés is, mintha Jézus holttestét a főpapok, farizeusok vagy a római hatóságok lopták volna el. Mert ez esetben, amikor a tanítványok azt állították, hogy Jézus feltámadt, Jézus ellenfelei feltétlenül előadták volna a holttestet, és azzal bizonyították volna, hogy Jézus halott. Csak-hogy a holttest nem volt náluk!

Így már csak azzal kell foglalkoznunk, vajon a *tanítványok* lopták-e el Jézus testét.

e) Már a főpapok és a farizeusok is foglalkoztak ennek a lehetőségével, és ezt megelőzendő, *a sírt őrizték és lepecsételték* (Mt 27,62-66). Az, hogy a szolgálatban levő őrök

elaludtak volna, szerfölött valószínűtlen, mivel a Római Birodalomban ilyesmit többnyire halállal büntettek.

f) Amikor azután Jézus teste mégis eltűnt a sírból, a főpapok és vének voltak azok, akik tudatosan indították el azt az *állítást*, hogy a tanítványi lopták el Őt. *Megvesztegetéssel* vették rá az öröket, hogy ezt terjesszék. „El is terjedt ez a szóbeszéd a zsidók között mind a mai napig” (Mt 28,15).

g) Igencsak kérdéses, hogy a teljesen *elbátortalanodott* tanítványok ilyesmit megtettek volna. Ők Jézusban a dicsőséges Messiást várták, aki Izráelt megszabadítja az Idegen római uralom alól (Csel 1,6). Szemükben a keresztfeszítés szégyenletes dolog volt! A zsidók törvénye szerint „Átkozott, aki fán függ” (Gal 3,13; az 5Móz 21,23 szerint). Jézus eme lépését a tanítványok képtelenek voltak felfogni, mivel ők még mindig a zsidó hagyomány alapján álltak.

Péter vissza is akarja tartani Jézust attól, hogy rálépjen a szenvedés útjára („Isten mentsen, Uram, ez nem történhet meg veled” - Mt 16,22). Amikor Jézus mégis ezen az úton megy tovább, Péter megtagadja, és keservesen sír - mivel megtagadta Jézust, s mivel reményel füstbe mentek (Mt 26,69-75). Az evangéliumok újra meg újra beszámolnak arról, hogy Jézusnak a szenvedésével, halálával és feltámadásával kapcsolatos jövendöléseit nem értették. („Ez a beszéd rejtve maradt előttük, és nem értették meg a mondottakat” - Lk 18,34.) A tanítványok szemében Jézus teljes kudarcot vallott. A keresztfeszítés története alig említi egy-egy tanítványt, tehát azok nyilván elfordultak tőle. Jézus ezt előre megmondta nekik: amikor megverik a pásztort, „elszélednek a nyáj juhál” (Mt 26,31). És ezek a tanítvá-

nyok lettek volna hajlandók arra, hogy ellopjanak egy holttestet, és azután Jézust mint a Szabadítót hirdessék?

h) Ezért kellett valami *rendkívülinek*, egy kívülről jövő eseménynek végbemennie ahhoz, hogy a tanítványok életében előidézzék azt a látványos *változást*, amelyről számunkra hírt ad az Újszövetség. Egy kicsiny, csüggedt csoportból bátor hitvallók és mártírok lettek, akiket sem börtön, sem kínzás, sem éhezés, sem halál nem tartott vissza attól, hogy bátran hirdessék: Jézus Krisztus feltámadt a halottak közül. Ezt a változást csak egy valóságos esemény, mégpedig a feltámadás magyarázhatja, de legkevésbé valamiféle tudatos félrevezetés.

l) A lopás és csalás nem egyeztethető össze a tanítványok *hitbeli magatartásával*. Róluk, az igazság bizonyágtevőiről, lehetetlen föltételezni, hogy hazugságot tettek volna Igehirdetésük alapjának.

j) Végül a lopás ténye ellen szól az is, hogy a *leplek*, amelyekbe a halottat beburkolták, gondosan összehajtogatva ott voltak a sírban (Jn 20,6 kk.). Egy sírrabló allgha vette volna magának a fáradságot, hogy a lepleket ilyen gondosan összehajtogassa.

k) Elismerjük: az üres sír utal ugyan a feltámadásra, de nem bizonyítja azt. Kettős jelentésű marad. De Jézus Krisztus *megjelenései* további bizonyágot szolgáltatnak: Jézus Krisztus feltámadt!

5. „A tanítványok mindezt csak beképzelték maguknak”

Az Úr Jézus *megjelenéseit* sokan megkérdőjelezik, és „látomásokról”, „tömeges hallucinációról” és „szubjektív élményekről” beszélnek. Azt állítják, hogy Jézus nem támadt fel testileg, hanem a tanítványok elképzelésében. A tanítványok hite „alkotta” a feltámadást, nem pedig a valóságos feltámadás alkotta a hitet. - A teológus Rudolf Bultmann úgy véli: nincs jelentősége annak, hogy Jézus konkrétan, valóságosan és testileg feltámadt-e vagy sem (Bultmann gyakran beszél „vizionális élményekről”). Fontos az, hogy a feltámadás mind a mai napig folyamatosan történik, mégpedig mindig ott, ahol a keresztről és a feltámadásról szóló Ige a prédikációban bennünket eltalál.

a) Emögött az az - önmagában helyes - megfigyelés áll, hogy mint történelmi esemény, csak a *tanítványok hite* ragadható meg egyértelműen, nem pedig a feltámadás mint olyan. Ebből azonban arra következtetni, hogy ezért Jézus Krisztus feltámadása nem történelmi tény - rövidlátásra vall. A feltámadás maga történelmileg nem bizonyítható, de feltámadás nélkül a tanítványok hite, ami viszont történelmileg bizonyítható, értelmetlen.

b) Mert, amint már rámutattunk, a feltámadás *előtt* a tanítványok már egyáltalán nem hittek Jézusban. Olyanok voltak, mint egy szétszórt nyáj. Még amikor látták is a Feltámadottat, akkor sem tudták elhinni a feltámadást, és reakciójuk először félelem, kétség és vakság volt. Csak Jézus Krisztus feltámadásának

tényszerű volta tudta /újra/ feléleszteni hitüket, és ösztönözni őket misszionáriusi buzgóságra és áldozatkészségre.

c) Az, hogy az Idők végén *valamennyi* halott feltámad, a zsidók számára megszokott elképzelés volt, de nem *egyetlenegynek* feltámadása az Idők lejárta előtt (s ráadásul még üdvigénnyel). Nagyon nehéz belátni azt, hogy a zsidó talajról származó tanítványok beképzelték volna maguknak Jézus Krisztus feltámadását, s méghozzá mint valami vágyalom megvalósulását. Igaz, Jézus előre megjövendölte feltámadását, tanítványai azonban nem értették szavalt (Lk 18,34). Csak maga a Feltámadott tudta számukra megvilágítani azt, ami (már az Ószövetségben, pl. Ézs 53-ban) meg volt jövendölve felőle, de amire nemigen figyeltek (Lk 24,25-31).

d) Pál apostol *tekintélyes számú tanúról* beszél, akik mind látták a feltámadott Úr Jézust (1Kor 15,5-9). *A legkülönbözőbb* emberekről van szó. Normális körülmények között az embereknek csak egy bizonyos része hajlamos a hallucinációra. Így pl. elképzelhető ez az érzelmi típusú Magdalai Máriánál, aki ráadásul még az egykori megszállottság bélyegét viselte (Jézus hét gonosz szellemet űzött ki belőle; Lk 8,2). Ugyanakkor nehezen képzelhető el, hogy olyan szilárd férfiaknak, mint amilyenek a későbbi „oszlopapostolok”, Jakab, Péter és János voltak, hallucinációk lettek volna. Még nehezebben képzelhető el, hogy *ugyanazt* a hallucinációt élték át.

e) Kizárható a látomások „láncreakciója” is, mivel a megjelentések *különböző időben* történtek. Nem voltak kapcsolatosak bizonyos helyekkel és hangulatokkal sem, amelyek a hallucinációk számára kedvezőek lettek volna. Találkozott Jézus

Krisztus a tanítványaival a kertben, az utcán, a tóparton és egy egészen „józan” szobában is.

f) Aki beteges kényszerképzetek miatt szenved, az újra meg újra átéli azokat. Jézus Krisztus megjelenésével azonban negyven nap elteltével *hirtelen* megszűnnek, amikor az Úr Jézus a mennybe megy (Csel 1). (Ez alól bizonyos kivétel Pál, aki három év múlva találkozik az Atyához felemeltetett Krisztussal; Csel 9,1-6).

g) Vajon leírták volna az evangélisták a tanítványok *kétkedését*, ha a feltámadás csak hitük terméke lett volna? Többször kifejezetten hangsúlyozzák, hogy a tanítványok már a Feltámadottal való találkozáskor is kétkedtek (tehát nemcsak utólag, amikor már elgondolkozhattak a történeteken). Ez szintén azt bizonyítja, hogy a találkozások éber érzékkel mentek végbe.

h) Az evangélisták nagy súlyt helyeznek Jézus Krisztus feltámadásának *testi mivoltára*. Leírják, ahogyan eszik, megtöri a kenyeret, ahogyan engedi, hogy megérintsék stb. A kétkedő Tamás a kezét sebeire helyezheti (Jn 20,24-29). Ez is mutatja annak az állításnak abszurd voltát, hogy csak elképzelték a feltámadást.

i) A *valóban* feltámadott Krisztus felszabadító, életadó ereje nélkül hitünk halott, törvényeskedő „muszáj” lenne, önmagunkra erőltetett kényszerképzet, mi pedig „minden embernél nyomorultabbak lennénk. Ámde Krisztus feltámadt a halottak közül” (1Kor 15,19-20).

6. „Miért csak a követőinek jelent meg Jézus?”

„Ha mindenkinek megjelent volna, mindnyájan hittek volna benne. De így ... Hátha a tanítványok mindezt mégiscsak kitalálták.” Ez az ellenvetés több szempontból is sántít.

a) Tanítványai nagyrészt *már nem voltak tanítványai*. Kétkedtek Jézusban. Még Péter is megtagadta Jézust. Szétszóródtak a szélrózsa minden irányába, és részben visszatértek régi mesterségükhöz. Így pl. a feltámadott Jézus Krisztus Péterrel és másokkal - halászat közben találkozott (Jn 21,1-14). Csupán és kizárólag azáltal nyertek új megbízatást, és lettek az evangélium bizonyoságtevői, hogy a Feltámadott valósággal megjelent nekik.

b) Jézus Krisztus megjelent *Jakabnak*, vér szerinti testvérének, aki az Ő földi élete idején nem hitt benne (1Kor 15,7; Mk 3,21). - Jézus Krisztus megjelenik Saulusnak, a későbbi Pálnak, aki szintén nem hitt az Úr Jézusban, sőt még üldözte is a keresztyéneket (Csel 9,1-6). Jézus Krisztus nemcsak korábbi követőinek jelenik meg, hanem olyan embereknek is, akikkel terve van.

c) Természetesen nagyon helyes is, hogy Jézus Krisztus (fontos kivételektől eltekintve) elsősorban (egykori) követőinek jelenik meg. Ennek oka az lehetett, hogy ők, mint a tanító és szenvedő Jézus útítársai, kiváltképpen *méltattak, és képessé tették* arra, hogy Krisztus tanúi legyenek mások számára. Így ahhoz, hogy valaki apostol legyen, szükséges, hogy szemtanúja legyen az Úr Jézus életének és feltámadásának (Csel 1,21-22).

d) Kérdéses, hogy akik korábban elutasították Őt, hittek volna benne, ha megjelent volna nekik. A legtöbbjükénél az *e/vakultság* nyilván még nagyobb lett volna. Hiszen előzőleg sem hittek benne szavai, csodálatos tettei, sőt halottámasztásai ellenére sem. A főpapok és vének az üres sír láttán sem gondolkodtak el, hanem a legsürgősebb tennivalójuknak azt tartották, hogy egy kitalált állítást terjesszenek el. A valóságos feltámadásnak minden gondolatát elfojtották. Így fel kell tételeznünk, hogy Jézust akár még egyszer keresztre feszíthették volna. Az ilyen megkeményedett szívek nem érdemlik meg, hogy Jézus Krisztus megjelenjék nekik. Ezért jelent meg az Úr Jézus csak a kiválasztottaknak, akiket tanúbizonysággul rendelt. „Közösségben van az Úr az őt féllőekkel, szövetségére tanítja őket” (Zsolt 25,14).

e) Megállapítható tehát: Nem minden ember - sőt, valószínűleg csak nagyon kevés - hitt (még) az Úr Jézusban, amikor találkozott vele. De mindazok, akikkel találkozott, hívőkké lettek e találkozás által.

7. „Miért nem ismerték fel azonnal a feltámadt Jézust?”

A tanítványok a Tibériás-tengernél nem ismerték fel azonnal az Úr Jézust (Jn 21,1 kk.). Mária először a kertésznek tartotta Őt (Jn 20,11 kk.). Az emmausi tanítványok csak a kenyér megtöréséről ismerték fel (Lk 24,13 kk.). - Nem lehet-e szó itt személytévesztésről? Vagy vágyalomról: vágy, hogy másvalakiben

Jézus Krisztust lássák viszont? Ezeket a kérdéseket is tisztázni lehet.

a) Annak fő oka, hogy eleinte nem ismerték fel Őt, nyilván az, hogy az Úr Jézusnak a feltámadás után *megváltozott teste* volt, amellyel képes volt falakon átmenni, megjelenni és eltűnni. Ezért a tanítványok először szellemnek vélték (Lk 24,37). Az 1Korintus 15 csodálatosan írja le ezt a testet. Ennek ellenére Jézus Krisztus egyértelműen felismerhető, mint az Úr, aki az Igében kijelenti magát, aki jeleket és csodákat tesz, és aki új közösséget alapít. Megmutatja sebhelyeit, és ezáltal egyértelműen felismerik: Ő az, aki megfeszítettet és meghalt.

b) *Valójában senki sem számolt egy feltámadással.* A tanítványok Jézusnak ezzel kapcsolatos kijelentéseit nem értették (Lk 18,34). A feltámadott Úr Jézusnak először meg kell magyaráznia, hogy Őbenne ószövetségi jövendölések teljesedtek be, és csak azután ismerték fel Őt (Lk 24,27 kk.).

c) A tibériás-tengernél való találkozás *éjszaka*, illetve hajnali derengéskor történt. Jézus Krisztus a parton állt, és a halászó tanítványok, akik éppen csak hallótávolságban lehettek, nem ismerhették fel azonnal. Amikor azonban majdnem partot értek, elsőként az a tanítvány ismerte fel a Feltámadottat, akit „Jézus szeretett” (Jn 21 kk.).

d) Gyanítható, hogy Mária anyyira elmerült gyászában, hogy nem tekintett fel a férfira, aki hirtelen megállt a sírnál mellette. A *könnyektől* sem láthatott tisztán. Jézus idejében az asszonyokban azonfelül volt egy bizonyos gátlásosság, hogy ismeretlen férfiakkal beszéljenek. Csak amikor meghallja az Ő szájából

a jól ismert hangon a maga nevét, ismeri fel az Úr Jézust (Jn 20,11-16).

e) *Isten maga zárja be először a tanítványok szemét* (Lk 24,16 - emmausi tanítványok). Azt akarja, hogy először az Ige győzze le őket, mielőtt az Úr Jézust testileg is felismerik. Ezért csak akkor nyitja meg a tanítványok szemét, amikor már Jézus Krisztus megszólítja őket, vagy valami jelt cselekszik. Az Ige kijelentése nélkül a megjelenések szóttlan jelenségek lennének, alávetve önkényes magyarázatnak. Az Ige által azonban ezek egyértelmű eseménnyé, egyúttal hitébresztő Igehirdetéssé váltak. Már itt látható tehát a tendencia: „Boldogok, akik nem látnak és hisznek” (Jn 20,29). Jézus Krisztus még látható, a hitnek azonban nem szabad ebbe kapaszkodnia, mert különben az nem hit. - Az első tanúknak azonban Isten végül mindig megnyitja a szemét, úgyhogy felismerik az Úr Jézust. *Ezek szemtanúk, s egyúttal a hit tanúi*, megrendíthetetlen tanúk számunkra, akik nem látásban élünk.

8. „Olyan sok ellentmondás található a feltámadásról szóló beszámolóknak”

Valóban így látszik - legalábbis első pillantásra. Néhány példa erre: Először is megállapítható, hogy minden evangélista a húsvéti beszámolónak csak egy-egy részletét ismerteti. János szerint egy, Máté szerint kettő, Márk szerint három, Lukács szerint pedig egész sor asszony volt Jézus sírjánál. Márk és Máté szerint egy angyallal találkoznak, Lukács szerint kettővel. Máté

és Márk szerint Jézus megparancsolja tanítványainak, hogy térjenek vissza Galliléába, Lukács szerint pedig, hogy maradjanak Jeruzsálemben.

Valóban ellentmondásokról van itt szó? És ha igen, akkor ez a húsvéti történet történelmi hitelessége ellen szól?

a) Az evangélisták nem a huszadik század irodalom szokásai szerint jártak el, amelyek a lehető legteljesebb ábrázolásra törekednek. Az eseményekről hiteltre méltó és igaz *bizonyoságot* akartak adni. „Sok más jelt is tett Jézus a tanítványok szemé láttára, amelyek nincsenek megírva ebben a könyvben. Ezek pedig azért irrattak meg, hogy higgyetek...” (Jn 20,30-31). Elsősorban tehát nem a teljességre törekedtek. Az antik és zsidó jog szerint: „Két vagy három tanú szavával lehet érvényes egy ügy” (5Móz 19,15). Ennek megfelelően elegendő volt két vagy három megjelenés leírása. Ebből világosan kitűnik, miért nem találunk meg minden húsvéti megjelenést valamennyi evangélistánál, hanem mindig csak egy részt. Az evangéliumok nem mondanak ellent egymásnak, hanem kiegészítik egymást.

b) De hogyan kerülnek a különböző evangéliumokba a személyekkel, hellyel és időponttal kapcsolatban egymástól eltérő híradások? A teológus Karsten Bürgener számos példával kimutatja, hogy az evangélisták (általunk ma nehezen érthető) gondolkodásmódja alapján a híradásaik általános ismertetőjele a *töredékesség*.

Bürgener a következő módszerekről beszél:

- „Egyes személyek meg nem említésének módszere”: említés nélkül maradnak azok a személyek, akiket a szerző nem tekint fontosnak. Így pl. János beéri azzal, hogy csupán Magda-

lal Márláról számoljon be, akit a Feltámadott megszólít (János egyébként is egész evangéliumában nagy súlyt helyez Jézus szavaira és beszédelre).

- „Hányzó hely- és Időadatok módszere”: ez azt jelenti, hogy „valahányszor az Újszövetségben valamilyen új eseményről olvasunk, anélkül, hogy utalást találjunk az előzőleg elmondott esemény és az új esemény közti közvetlen időbeni összefüggésre, akkor számolnunk kell azzal, hogy a két esemény között egy bizonyos, hosszabb vagy rövidebb idő telt el.” Ebből egyúttal egy (hirtelen) helyszínváltozás lehetősége is következik, amelyről az evangélium kifejezetten nem szól. Ilyen helyi és időbelli fordulópontokat tételez fel Bürgener a Máté 28,1-8 (9-15) 16-20; Márk 16,9-11 (12-13) 14 (15-18) 19-20; Lukács 24,13-43 (44-49) 50-53 között.

E feltételezés alapján időbelli egymásutánba sorolhatjuk pl. a Feltámadott Jeruzsálemi és galileai megjelenését, és nem kell bennük ellentmondást látnunk. A Lukács 24,49 és 24,50 között is bizonyos időnek kellett eltelnie, hiszen Jézus - Lukács egy további híradása szerint (Csel 1) - a húsvét hétfői találkozás után nem tért vissza azonnal a mennybe.

- „A kollektív kifejezőmód módszere”: a feltámadott Jézus Krisztus tizenegy vagy tíz apostollal találkozik, mivel Júdás már nem élt, és Tamás időnként távol volt. Mégis ezt olvassuk az 1Korintus 15,5-ben: „megjelent... a tizenkettőnek.” A János 20-ban is a „tizenkettőről” van szó, akikkel Jézus Krisztus találkozott; íme, egy határozott fordulat, egy kollektív kifejezőmód, hiszen a „tizenkettő” a szent teljesség száma.

c) Ennek ellenére is maradnak különbségek az evangéliumokban, mindenekelőtt az egyes események lefolyását illetően. Itt azonban gondolnunk kell arra, hogy akik az eseményeket feljegyezték, *nem tartottak* maguknál *jegyzőkönyvet*, hogy abban minden részletet pontosan feljegyezzenek. Az eseményekről először azok közvetlen átélői, tehát a sírhoz menő asszonyok számoltak be, és csak később írták le azokat, az evangélisták a Szent Szellem vezetésével (vö. Lk 1,1-4). Ha figyelembe vesszük ezt a tényt, akkor csak csodálkozni tudunk a belső egyezések nagy számán.

d) Ráadásul, mindezek ellenére megmaradó eltérések éppen a *hitelesség bizonyítékai*. Ha leírásukat cenzurálták volna, nyilván eltüntették volna a különbségeket. De hogy ezt nem tették, éppen az mutatja a rájuk maradt szájhagyomány iránti tiszteletüket, és éppen az általuk leírt események valóságos voltát.

e) A híradások hitelességéről tanúskodik még az is, hogy olyan tanúkat is megneveznek az evangéliumok, akiknek akkoriban nem volt valami nagy tekintélyük, pl. a Lukács 24 két teljesen ismeretlen tanítványt (emmausi történet), vagy pedig az (akkoriban jogilag teljesen jelentéktelen) asszonyokat az üres sírnál (akiket az apostolok eleinte egyáltalán nem vettek komolyan). Az, hogy mégis megnevezik ezeket, bizonyítja, hogy az evangélisták az események lefolyásának lehető legpontosabb leírására törekedtek.

9. „Hiszek a lélek halhatatlanságában”

Ez a pogány tan Platón görög filozófus (Kr.e. kb. 427-347) nyomán lett népszerű a nyugati világban, és részben ma is tartja magát. A tan követői úgy vélik, hogy a kereszt és Jézus Krisztus feltámadása nélkül is örök élet vár az emberre. Szerintük csak a test hal meg, a lélek azonban elpusztíthatatlan és örökké él.

A lélek a testtől való elválása után újra testet ölthet (reinkarnáció); szabadon létezhet tovább a testtől függetlenül, vagy fejlődhet is, míg végül felolvad az Istenségben (evolúció). A halhatatlanság tana időtlen és történelmietlen eszme jelleget hordoz magában. Ellentéte a keresztény feltámadás reménységével több ponton is nyilvánvaló:

a) A halhatatlanság tana nem számol a vétek, a bűn és a kárhozat halálos valóságával. Ezért nem is tud *semmilyen megváltásról Krisztus által*. A filozófiai halhatatlanság örök elveszést jelent. – A keresztéről és a feltámadásról szóló keresztény üzenet azonban komolyan veszi a vétket, a bűnt és a kárhozatot, és megváltást ígér mindazoknak, akik Jézus Krisztusban hisznek.

b) A filozófiai halhatatlanság-eszme *történelmietlen*. Semmi valós kapcsolata nincs az egyes emberek létezésével. A filozófusok agyából származik, és mintegy „lebeg a világ fölött”. – Jézus Krisztusban viszont Isten eljön a világba. Jézus Krisztusban Isten eljön hozzánk. Az Úr Jézus mindazokat, akik benne hisznek, egészen beleviszi keresztjébe és feltámadásába. Csak ezáltal megy végbe az ember megváltása és megváltozása. „Ha pedig meghaltunk Krisztussal, hisszük, hogy vele együtt élni is

fogunk. Hiszen tudjuk, hogy Krisztus, aki feltámadt a halottak közül, többé nem hal meg, a halál többé nem uralkodik rajta. Mert aki meghalt, az meghalt a bűnnek egyszer s mindenkorra, aki pedig él, az az Istennek él. Ezért ti is azt tartásátok magatokról, hogy meghaltatok a bűnnek, de éltek az Istennek, a Krisztus Jézusban” (Róm 6,8-11).

D. JÉZUS KRISZTUS FELTÁMADTI!

Nyilvánvaló, hogy nem válaszoltunk meg minden kérdést. És minden lehetséges választ sem tudtunk itt megadni. Mégis remélem, sikerült megmutatni: Igencsak találhatunk érveket Jézus Krisztusnak a halottak közül való feltámadása mellett. Foglaljuk most össze még egyszer röviden a legfontosabb érveket:

a) *Az üres sír.* Az, hogy a sír üres volt, megiehetősen egyértelműen bizonyítható. Jézus holttestét nem lehetett megtalálni, különben a hatóságok nyilván bemutatták volna, hogy ezzel cáfolják a tanítványok húsvéti üzenetét. De magát a feltámadást ez még nem bizonyítja.

b) *A Feltámadott megjelenéseiről* és önkijelentéseiről szóban, valamint jelképes cselekedetekben többszörösen és konkrét módon tanúskodik az Újszövetség. Pál több, mint 500 szemtanúról beszél, akiknek egy részénél annakidején még kérdezősködni lehetett.

c) *A tanítványok megváltozása* csak valamilyen megrendítő élménnyel magyarázható. A kicsiny, csüggedt seregből állhatatos, bátor hitvallókká lettek. Nem riadtak vissza sem éhségtől, sem üldöztetéstől, sem fogságtól, sem haláltól, csak bizonyosságot tehessenek arról, amit átéltek. Ez az élmény egyértelmű tanúságtételük szerint Jézus Krisztus feltámadása volt.

d) Azok az *ószövetségi jövendölések*, amelyek egyetlen személy (üdvöt hozó) feltámadására vonatkoznak, csak Jézus Krisztus feltámadásának fényében érthetőek. A tanítványok is csak akkor értették meg ezeket az Igehelyeket, amikor a feltámadott Úr Jézus megmagyarázta azokat nekik (Lk 24,13 kk.).
Fontos Igehelyek:

- Zsoltár 16,10: „Mert nem hagysz engem a holtak hazájában, nem engeded, hogy híved leszálljon a sírba.”

- Az egész 22. zsoltár (Jézus imádsága a kereszten), kivált annak 22. és 25. verse: Szabadíts meg az oroszlán szájából... segélykiáltását meghallgatja.”

- Ézsaiás 53, különösképpen a 10-11. vers: „De ha fel is áldozta magát jóvátételül, mégis meglátja utódait, sokáig él. Az Úr akarata célhoz jut vele. Leleki gyötrelmetől megszabadulva látja őket, és megelégedett lesz. Igaz szolgám sokakat tesz Igazzá ismeretével, és Ő hordozza bűneiket.”

Ezzel sűrűsödnek annak bizonyítékai, hogy Jézus Krisztus feltámadása ténylegesen, konkrétan és test szerint végbement. Mindez azonban még mindig nem végérvényes bizonyíték.

„Mert most tükör által, homályosan látunk, akkor pedig színről színre; most töredékes az ismeretem, akkor pedig úgy fogok ismerni, ahogy engem is megismert az Isten” (1Kor 13,12). Min-

den azon múlik, hogy Isten megismer bennünket. A Bibliában a „megismerni” szó mindig azt is jelenti: „közösségekben lenni.” Jézus Krisztus keresztyén és feltámadása által Isten helyreállította a közte és az ember között tönkrement közösséget, és lehetővé tett egy új közösséget. Ha Isten megismer minket, és mi közösségekben vagyunk Vele, akkor mi is megismerjük Istent. Akkor felismerjük, hogy Jézus értünk halt meg a keresztyén. Akkor felismerjük, hogy Ő feltámadt és előttünk megy az új életbe: „*Híszek, ezért ismerni fogok*” (Canterbury Anselmus után).

Milyen sok ember járta már a hit útját, és tapasztalta meg az élő Krisztus erejét! Önző emberek hirtelen szeretni tudták felebarátait. Alkoholisták és kábítószeresek szabadultak meg szenvedélyüktől. Szétzilált családok tagjai újra egymásra találtak. Sötét múltú emberek bánták meg bűneiket, és lettek Istennek boldog, igaz gyermekek. Ha szükség van „bizonyítékra” ahhoz, hogy Jézus Krisztus valóban él, és a Szent Szellem ereje által velünk van, akkor ez a legjobb bizonyíték.

Talán nehezedre esel kedves olvasó, hogy rálépj az Úr Jézusban való hitnek erre az útjára. Tudhatod azonban: nagy öröm várja mindazokat, akik ezen az úton járnak. Nemcsak az az öröm, hogy örökké élünk, mert az örök élet Jézus Krisztus nélkül örök ítélet lenne. Nem, hanem annak öröme, hogy az Úr Jézusba vetett hit által már itt és most megváltottak és védettek vagyunk. A keresztyének számára az örökkévalóság már itt elkezdődik, mert már ebben a világban megtapasztalják a teljes életet. És ez az élet megy tovább: Jézus Krisztus sebei által meggyógyultan szemlélhetjük az örök dicsőségben Istent, az Atyát, és lakhatunk az Ő világában, amelyről ezt olvassuk a Bib-

lia utolsó lapjain: „Íme, az Isten sátora az emberekkel van, és Ő velük fog lakni, ők pedig népei lesznek, és maga az Isten lesz velük; és letöröl minden könnyet a szemükről, és halál sem lesz többé, sem gyász, sem jajkiáltás, sem fájdalom nem lesz többé, mert az elsők elmúltak. A trónuson ülő ezt mondta: Íme, újjáéremtek mindent” (Jel 21,3-5).

„A Szellem és a menyasszony így szól: 'Jöjj!' Aki csak hallja, az is mondja: 'Jöjj!' Aki szomjazik, jöjjön! Aki akarja, vegye az élet vizét ingyen!” (Jel 22,17).

A PRIMO Kiadó és az Evangéliumi Kiadó közös kiadásában megjelent könyvei 1991.

1. L. Gassmann: New Age
- W.J. Ouweneel: Okkultizmus és keleti misztika
- J. Hitz: Taizé - evangéliumi mozgalom?
2. G. Salamon: Miért szenvedünk?
3. G. Salamon: Ami bekövetkezik hamar
4. D. Boddenberg: Kérdéseim – Isten válasza
5. A. Seibel: Relativitáselmélet és a Biblia
6. W. Busch: Jézus a mi sorsunk (2. kiadás)
7. C.H. Mackintosh: Hogyan találunk rá Isten útjára? (CHM 7 tanulmánya)
8. W. Gitt: Teremtés+evolúció=?
9. W. Gitt: Ha az állatok beszélni tudnának
10. W. Bühne: Szeressük önmagunkat?
- Kiss prof.: Szexualitási kérdések a Szentírás világosságában
11. D. Gooding: Mennybe nyíló ablakok
12. D. Gooding: Rendíthetetlen királyság
13. G. Steinberger: Út a Bárány nyomdokában + Jelzőlámpák a keskeny úton
Georg Steinberger élete
14. E. Elliot: Az Örökkévaló árnyékában; Át a dicsőség kapuján
15. Kiss prof.: Az üdvösség útján
16. E. Schnepel: Az út kezdetén (Krisztus a Római Birodalomban)
17. H. Rohrbach: Láthatatlan hatalmasságok és az Úr Jézus Krisztus hatalma
18. B. Peters: Jelek és csodák
19. J. Heading: Az újszövetségi gyülekezetek lexikona
20. D. Watson: Van-e ott valaki?
21. Kis ablakok – rövid evangéliumi történetek
22. W. Coleman: Jöjj, számoljuk meg a benned lévő csodákat
– gyermek áhítatos könyv
23. Ph. Thompson: Hudson Taylor
24. W. Heiner: Tomi cédulái
25. Cor Bruins: „...akképpen küldelek titeket is”
26. B. Herm: „...menjete el széles e világra...”
27. R. Bennett: Isten keresése
28. Jézus Krisztus gólgotai győzelme – A kereszt belső szemlélete
29. H. L.: Apostolok cselekedetei
30. R. Maharaj: Egy guru halála
31. H. Christen: Út az örök hazába
32. Amit a Bibliáról mindenkinek tudni kell
33. L. Dolphin: Keresésem (kerestem a „végső valóság”-ot)
34. W. J. Ouweneel: Teremtés vagy evolúció?

A Primo Kiadó és az Evangéliumi Kiadó közös kiadásában megjelenő könyvei 1992.

1. Farkas Zoltán:	Fogyok angyala
R.S. Latimer:	Isten utazó nagykövete (F.W. Baecker élete)
2. A. Steinmeister:	Last Age - félcím a holnapról
3. W. Gätt:	A leggyakrabban feltett kérdések ...
4. D. Gooding:	Lukács evangéliuma
5. C.H. Spurgeon:	Minden kegyelem + Házának ajtaja nyitva van
6. J. Kroecker:	Van egy nép, elszórtan és elkülönítlen
7. E. Elliot:	Szeretem és tisztaság
8. F.A. Schaeffer:	Ő itt van és nem hallgat
9. Patricia St. John:	Nyomok a hóban
10. Patricia St. John:	A világszág csillaga
Az ezüst út
Négy szál gyertya
A megfeszített órádala
Az iméságról
11. E. Sauer:	Szervevéssel formál a Mester
12. O. Halleby:	Fészek a szakadék felett
13. P. Müller:	Müller György
14. I. Kuhn:	Müller György naplója
15. A.T. Pierson:	Igen, Atyám! (Ungár Aladár élete)
R. Short:	Mi a bűn?
16. Lukácsi Vilma:	Jézus Krisztus feltámadt!
17. A. Lüscher:	Mi a különbség?
18. L. Gassmann:	Az utolsó idő veszélyei a hívők számára
19. W. MacDonald:	... és lépéseik kiadványok
20. G. Salamón:	Igazi barátság (Dávid és Jonathán)
21. J.F. Löwgrün:	Joáb
22. G. Inrig:	A legnagyobb nyereség
F.L.A. Legran:	János evangéliuma
23. P. White:	Bevezetés a négy evangéliumba
24. Apostol Imre:	Szettek legyetek
25. R. Liebi:	A Szentírás igazságainak rövid magyarázata
26. J. Langhammer:	Ama fényes hajnali csillag (Jelenések könyvének magyarázata)
27. J. Langhammer:	Yonoko (egy öngyilkos japán lány megérése)
28. Reichert Gyula:	Kettesben
29. B. Palmer:	Szerettem egy lányt
30. W. Trobisch:	SOS-Titanic
31. W. Trobisch:	
32. J. Müller -Bohr:	